

Sprovedeno od strane:

STRATEGIJA JAVNOG ZAGOVARANJA

Operativna grupa za bioenergiju

DKTI program
„Razvoj održivog tržišta bioenergije u Srbiji“

Maj 2020. godine

Sadržaj

1. Uvod.....	3
2. Zašto nam je potrebno javno zagovaranje?.....	4
3. Analiza problema.....	5
4. Ciljevi zagovaranja.....	6
5. Analiza zainteresovanih strana.....	7
5.1. Ciljne javnosti.....	8
5.2. Saveznici i protivnici.....	9
6. Plan aktivnosti.....	9
6.1. Prethodno sprovedene aktivnosti.....	9
6.2. Specifični cilj 1 - Jačanje pregovaračkog kapaciteta Operativne grupe.....	10
6.3. Specifični cilj 2 - Sistemski pristup razvoju Operativne grupe.....	10
6.4. Specifični cilj 3 - Unapređenje podsticajnog okvira za korišćenje biomase na lokalnom nivou.....	11
6.5. Specifični cilj 4 – Podizanje svesti o značaju bioenergije.....	12
6.6. Gantogram.....	12
7. Plan komunikacije.....	14
8. Praćenje, procena i učenje.....	16

1. Uvod

Republika Srbija je opredeljena da u narednom periodu četvrtinu (27%) bruto finalne potrošnje energije podmiri iz obnovljivih izvora energija. Takva odluka je bazirana, između ostalog i na značajnim potencijalima Republike Srbije za korišćenje biomase iz poljoprivrede i šumarstva u energetske svrhe sa jedne strane, dok su, sa druge strane, investitori iz javnog i iz privatnog sektora izuzetno zainteresovani za upotrebu bioenergije za proizvodnju toplotne i električne energije.

Za realizaciju gore navedene odluke, Republika Srbija je dobila podršku od Savezne Republike Nemačke kroz bilateralni projekat „Razvoj održivog tržišta bioenergije u Srbiji“. Ovaj projekat ima za cilj da unapredi opšte uslove, stručnost i resurse za promovisanje održivog korišćenja bioenergije kako bi se doprinelo ruralnom razvoju u Republici Srbiji i ublažavanju emisije gasova sa efektom staklene bašte. Period trajanja programa je od marta 2013. godine do decembra 2020. godine.

Poseban značaj projekat poklanja uspostavljanju dijaloga o javnim politikama¹ i razvoju kapaciteta partnerskih organizacija koje su uključene u dijalog vezan za održivo korišćenje bioenergije. Bolje razumevanje postojećih javnih politika u oblasti održivog korišćenja bioenergije i njihov uticaj na celokupni društveni i ekonomski razvoj Republike Srbije značajno će doprineti da se kroz mehanizma javnog zagovaranja pošalju tačne i pravovremene poruke svim zainteresovanim stranama.

U okviru projekta formirana je Operativna grupa za bioenergiju koju čine predstavnici sledećih institucija i organizacija:

- Institut za nuklearne nauke "Vinča",
- Stalna konferencija gradova i opština,
- Udruženje Biogas Srbija,
- Nacionalna asocijacija za biomasu „Serbio“,
- Regionalna razvojna agencija "Zlatibor",
- Poslovno udruženje „Toplane Srbije“,
- Radna grupa za biomasu i energetske efikasnost Zlatiborske oblasti,
- Regionalna agencija za razvoj istočne Srbije „Raris“.

Zadatak Operativna grupe za bioenergiju je:

- definisanje modela zajedničkog delovanja partnerskih organizacija;
- identifikacija zajedničkih tema i ciljeva iz oblasti biomase i biogasa;
- uspostavljanje dijaloga sa donosiocima odluka na nacionalnom, regionalnom i lokalnom nivou na identifikovane teme;
- pokretanje inicijativa i dobijanje šire podrške za definisane teme i ciljeve;
- organizacija promotivnih aktivnosti;
- unapređenje kapaciteta partnerskih organizacija.

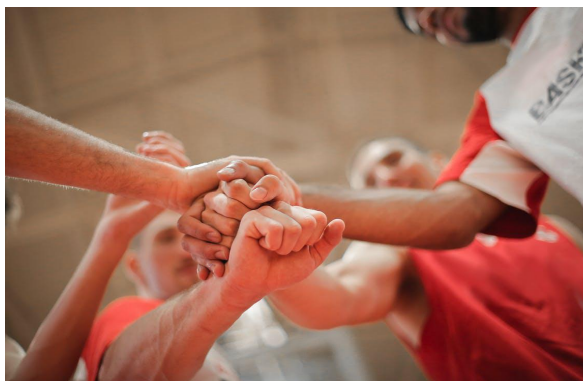
¹Javne politike su tok ili plan delovanja kojim se na objektiv, racionalan i što optimalniji način nastoje postići ciljevi u domenu javnog interesa, a u procesu političkog odlučivanja.

2. Zašto nam je potrebno javno zagovaranje?

Najjednostavnija definicija javnog zagovaranja je da javno zagovaranje čini „paket“ ciljanih akcija usmerenih ka donosiocima odluka radi ostvarivanja promene. Nakon ovakve definicije javnog zagovaranja, gde u prvi plan izbija reč PROMENA postavlja se nekoliko ključnih pitanja:

- Da li je u Republici Srbiji neophodno izvršiti promene u oblasti upotrebe obnovljivih izvora energije?
- Da li je ova tema ključna za dalji razvoj našeg društva?
- Koliko znamo o odlukama koje se donose u oblasti upotrebe obnovljivih izvora energije?
- Da li imamo dovoljno građana i privrednika zainteresovanih za ovu temu?
- Vredi li pokretati akcije javnog zagovaranja tj. možemo li ostvariti promenu?

Moderan život u 21. veku je nemoguće zamisliti bez energije. Način na koji proizvodimo i distribuiramo energiju značajno utiče na svakodnevni život građana, i to kako kroz cenu energije i njenu dostupnost, tako i kroz kvalitet životne sredine u kojoj živimo. Sa druge strane zainteresovanost građana za učešće u procesu donošenja odluka (učešće u javnim raspravama) je relativno slaba iako ih krajnji rezultat direktno pogađa. Razlog najverovatnije leži u činjenici da u svakodnevnom životu ne vidimo povezanost između sopstvenih životnih problema i stavova sa raznim zakonima, strategijama, odlukama i direktivama koje utiču na različite događaje i promene u svakoj oblasti, pa tako i u oblasti energetike. Tek kada nas rezultat neke odluke direktno, lično pogodi (našu imovinu, naše interese, naše uspomene ili drage ljude), tada smo spremni da sagledamo problem, da okupljamo ekipu istomišljenika i da krenemo u akciju.

Daleko jednostavniji i efikasniji način je pravovremeno i konstruktivno učešće u celokupnom postupku donošenja odluke i javno zagovaranje vlastitih vrednosti i stavova. Tako je i u oblasti obnovljivih izvora energije. Svi smo svesni da veća upotreba obnovljivih izvora energije nije samo zahtev koji nam nameće Evropska unija, nego je to u našem vlastitom interesu.

Fotografija preuzeta sa www.pexels.com

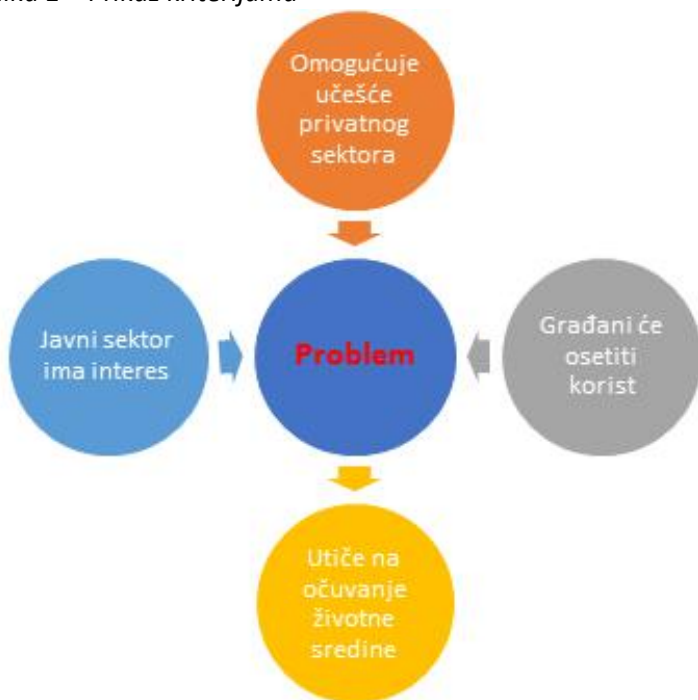
Na svesnom nivou svi se pozitivno i afirmativno izjašnjavamo po ovom pitanju, ali mali broj nas se uključuje u stvarne akcije, a još manji broj ih pokreće. Razlozi za ovakav pristup mogu se naći u sledećem: u Republici Srbiji tema obnovljivih izvora energije ne smatra se za ključnu temu daljeg razvoja društva; građani i privrednici nisu u dovoljnoj meri upoznati sa odlukama koje se donose u ovoj oblasti; građani i privrednici nemaju dovoljno informacija o svim koristima koje mogu imati kao pojedinci i svi mi kao društvo u celini kada bi se povećala upotreba energije iz obnovljivih izvora... itd.

Lista razloga je dugačka, ali svaki od navedenih razloga ukazuje na značaj javnog zagovaranja u oblasti upotrebe obnovljivih izvora energije, posebno ako su akcije dobro planirane, bazirane na detaljnoj analizi, fokusirane na rešavanje jasno definisanih problema, ciljane na pojedine segmente ove široke oblasti sa jasno definisanim očekivanim promenama.

3. Analiza problema

Operativna grupa za bioenergiju je na svom trećem radnom sastanku diskutovala o problemima u oblasti upotrebe bioenergije u Srbiji. Članovi Operativne grupe su različite probleme pokušali da osvetle iz različitih uglova, te su definisali ključne kriterijume na osnovu kojih su rangirali identifikovane probleme.

Slika 1 – Prikaz kriterijuma

Kao ključni problem Operativna grupa je definisala „nedovoljnu primenu bioenergije u proizvodnji toplotne energije u sistemima daljinskog grejanja u Srbiji“. Ovako definisan problem je posledica većeg broja faktora, koji se međusobno prepliću i rezultiraju dosta nepovoljnim krajnjim ishodom. A krajnji ishod pokazuje da manje od 1% energenata u sistemima daljinskog grejanja dolazi iz obnovljivih izvora.

Ovaj problem je dobio najviše bodova po svim kriterijumima, jer:

- 1) Primena bioenergije u proizvodnji toplotne energije u sistemima daljinskog grejanja omogućuje investiranje privatnog kapitala;
- 2) Javni sektor je izuzetno zainteresovan za razvoj i unapređenje usluge daljinskog grejanja;
- 3) Građani kao korisnici daljinskog grejanja će osetiti korist i
- 4) Zamena upotrebe fosilnih goriva u sistemima daljinskog grejanja značajno doprinosi očuvanju životne sredine.

U okviru projekta „Razvoj održivog tržišta bioenergije u Srbiji“ urađena je detaljna analiza sektora bioenergije u Srbiji, koja je dodatno osvetlila identifikovan problem.

U zaključku dokumenta „Analiza sektora bioenergije u Srbiji“ navodi se sledeće: „Dugoročno posmatrano, značaj sektora bioenergije za Srbiju je nesumnjiv. Pored toga što bioenergija utiče na smanjenje emisije gasova sa efektom staklene bašte, njeno korišćenje znatno doprinosi i ruralnom razvoju, odnosno ima šire ekonomske efekte.

Međutim, za Srbiju je i dalje u primarnoj proizvodnji energije najznačajniji lignit, kao fosilni energent koji ima učešće od skoro 2/3. Na ovu činjenicu se nadovezuju emisije štetnih gasova iz termoelektrana, ali i zastarela tehnologija i dr. Ipak, jeftin i pristupačan domaći energent još uvek opravdava ovako visok udeo. Pored termoelektrana i SDG – toplane, po gradovima i opštinama u Srbiji, mahom sagorevaju fosilna goriva (mazut i prirodni gas). Ovi energenti ili sirovina, se uglavnom uvoze što je svakako dodatni razlog da se razmišlja o energetskej tranziciji.

lako značajno manje, i Srbija je kao i zemlje EU energetski zavisna zemlja. U cilju smanjivanja ove zavisnosti, potrebno je iznaći nova rešenja, ali i aktivirati druge raspoložive potencijale, vodeći računa o preuzetim međunarodnim obavezama, ekonomskim pokazateljima, ali i o uticaju na životnu sredinu.

Srbija raspolaže sa značajnim neiskorišćenim potencijalom OIE, koji iznosi visokih 65,75% koji bi se u značajnom delu mogao staviti u funkciju. Drvna biomasa, pre svega drvni pelet i drvna sečka, može uspešno zameniti fosilna goriva, u SDG, o čemu već postoje primeri dobre prakse u Srbiji.

Fotografija preuzeta sa www.pixabay.com

Nakon što su se početkom novog milenijuma preduzeli prvi koraci u zaokruživanju regulatornog okvira u energetskom sektoru u Srbiji, utisak je da se energetska tranzicija odvija veoma sporo, a da na momente kreće i u pogrešnom smeru, barem kada je u pitanju iskorišćavanje hidropotencijala izgradnjom mini hidroelektrana. Preduzete mere po pitanju većeg korišćenja OIE u primarnoj proizvodnji, a pre svega biomase i biogasa, naročito poslednjih godina, počinju da daju vidljive rezultate, makar samo po izgrađenoj infrastrukturi i uspostavljanjem lanaca proizvodnje i distribucije energenta, odnosno sirovine. Iako je udeo proizvedene toplotne i električne energije iz sistema grejanja na biomasu i biogasnih postrojenja i dalje simboličan, stiče se utisak da je Srbija na početku uzlaznog trenda u uvođenju ovih tehnologija u njen svakodnevni život. Da bi pomenuti trend bio održiv, neophodno je korigovati pojedine, ali i preduzeti nove mere u sektoru bioenergije.“²

4. Ciljevi zagovaranja

Na trećem radnom sastanku Operativne grupe za bioenergiju održanom 21-23.11.2019. godine definisan je opšti cilj zajedničkog delovanja. Predstavnici svih partnerskih organizacija su se složili da je **povećanje udela obnovljivih izvora energije u proizvodnji toplotne energije u sistemima daljinskog grejanja u Srbiji** dugoročni cilj na kome će Operativna grupa raditi koristeći mehanizam javnog zagovaranja. Pored toga Operativna grupa je identifikovala specifične ciljeve javnog zagovaranja, i to:

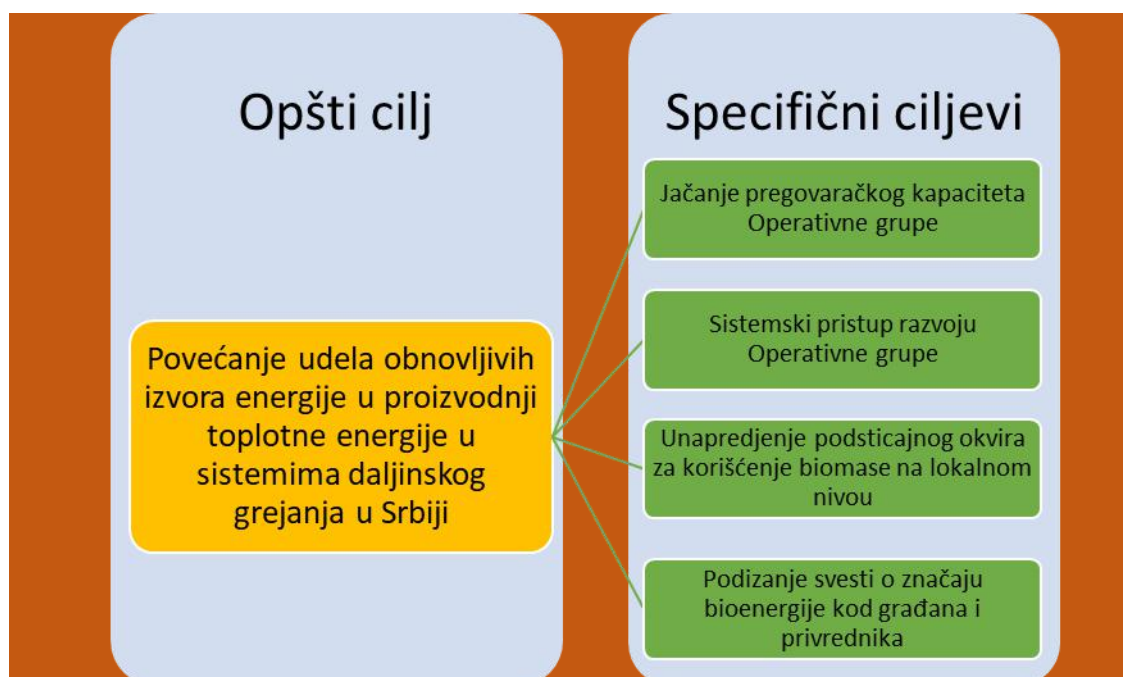
Tabela 1: Specifični ciljevi i pokazatelji

Specifični cilj	Pokazatelj
Jačanje pregovaračkog kapaciteta Operativne grupe	Povećanje broja partnerskih organizacija za 10% godišnje u naredne 3 godine kroz sklapanje saveza
Sistemska pristup razvoju Operativne grupe	Definisan plan aktivnosti razvoja kapaciteta Operativne grupe za naredne 3 godine
Unapređenje podsticajnog okvira za korišćenje biomase na lokalnom nivou	Urađen predlog novih i/ili unapređenih mera – Policy brief

² „Analiza sektora bioenergije u Srbiji“, DKTl program „Razvoj održivog tržišta bioenergije u Srbiji“, april 2020.

Podizanje svesti o značaju bioenergije kod građana i privrednika	Organizovana najmanje 2 događaja godišnje u naredne 3 godine
--	--

Slika 2 - Grafički prikaz ciljeva

5. Analiza zainteresovanih strana

U dokumentu „Analiza sektora bioenergije u Srbiji“ urađena je detaljna analiza zainteresovanih strana. Sve zainteresovane strane su klasifikovane prema ulozi koju imaju u sektoru bioenergije, što je i prikazano u sledećoj tabeli.

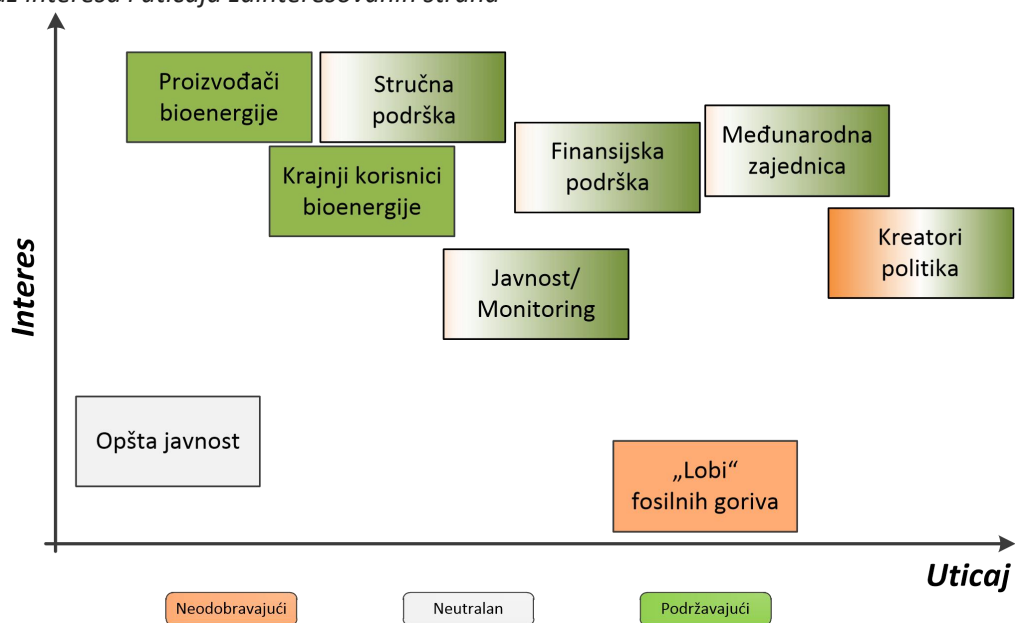
Tabela 2: Klasifikacija zainteresovanih strana u sektoru bioenergije

Redni broj	Klasa – Uloga u procesu	Zainteresovane strane
1.	Kreatori/implementatori politika	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Ministarstvo rudarstva i energetike ➤ Ministarstvo zaštite životne sredine ➤ Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede ➤ Jedinice lokalne samouprave
2.	Lanac proizvodnje i distribucije (bio)energije	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Proizvođači (bio)energije ➤ Proizvođači opreme ➤ Dobavljači energenta/sirovine
3.	Krajni korisnici/ potrošači	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Domaćinstva ➤ Privreda ➤ Korisnici javnih objekata
4.	Podrška sektoru bioenergije	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Finansijska podrška ➤ Stručna podrška ➤ Sektorska udruženja

5.	Javnost/ monitoring	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Mediji ➤ OCD
6.	Ostali	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Međunarodna zajednica/institucije ➤ Neformalni „lobi fosilnih goriva“

Pored klasifikacije, urađena je detaljna analiza zainteresovanih strana gde je pored uloge koje imaju u procesu utvrđen i nivo uticaja, stepen motivacije/interesa svake institucije/organizacije/grupe kao i njihova sposobnost da učestvuju u promenama.

Slika 3 – Prikaz interesa i uticaja zainteresovanih strana

Za potrebe javnog zagovaranja neophodna je još jedna podela zainteresovanih strana, i to:

- Ciljne javnosti
- Saveznici i protivnici

5.1. Ciljne javnosti

Ciljne javnosti su primarna publika javnog zagovaranja, odnosno u našem slučaju to su donosioci odluka koji imaju sposobnost i autoritet da utiču na ispunjenje ciljeva Operativne grupe kroz poboljšanje, kreiranje i sprovođenje javnih politika, odnosno građani Republike Srbije / potrošači kao najznačajniji korisnici.

Za postizanje definisanog opšteg cilja javnog zagovaranja – unapređenje podrške sektoru bioenergije u Srbiji – ciljnu javnost čine građani Republike Srbije / potrošači toplotne energije, jedinice lokalne samouprave, Autonomna pokrajina Vojvodina i nadležna ministarstva:

- Ministarstvo rudarstva i energetike,
- Ministarstvo zaštite životne sredine i
- Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede.

Većinu mera za podršku sektoru bioenergije koje su analizirane kreiraju i finansiraju upravo gore navedene institucije. Samim tim njihov uticaj na rešavanje problema je izuzetno veliki, dok je njihova motivacija i

sposobnost za učešće u promenama visoka. Sa druge strane, podrška građana u procesu realizacije je izuzetno važna i značajna, jer su oni najznačajniji korisnici.

Posebnu grupu čine privredni subjekti koji su izuzetno zainteresovani za mere podrške sektoru bioenergije. Oni predstavljaju vrlo heterogenu ciljnu javnost, pa je najbolje komunikaciju sa njima održavati preko Privredne komore Srbije.

5.2. Saveznici i protivnici

Javno zagovaranje uglavnom donosi najbolje rezultate kada se sprovodi u partnerstvu sa drugim grupama ili uticajnim pojedincima koji se bave istim ciljem politike. Prednosti javnog zagovaranja kroz saveze i partnerstva uključuje: povećanje ljudskih i finansijskih resursa, dodatno iskustvo i znanje, veću vidljivost i verodostojnost, kao i veći pritisak na ciljne javnosti.

Kroz analizu zainteresovanih strana u okviru dokumenta „Analiza sektora bioenergije u Srbiji“ kao potencijalni saveznici su identifikovani svi koji učestvuju u lancu proizvodnje i distribucije (bio)energije, svi krajnji korisnici i potrošači, kao i kompletan sektor finansijske i stručne podrške sektoru bioenergije.

Sa druge strane, kao protivnik inicijativi je identifikovan neformalni „lobi fosilnih goriva“. Problem nedovoljnog udela obnovljivih izvora energije u proizvodnji toplotne energije u Srbiji za njih predstavlja poslovnu priliku koju veoma uspešno koriste decenijama unazad. „Sasvim je jasno da ni iskrene motivacije i interesa za učešćem u promenama nema, a i ono što se uradi na polju energetske tranzicije, od strane velikih kompanija fosilnog karaktera, usmereno je na iskorišćenje drugih vidova obnovljivih izvora energije (vetar i sunce), a ne biomase i biogasa. Kada bi postojala motivacija, sposobnost za učešće u promenama, ove zainteresovane strane, mogla bi biti nešto viša, imajući u vidu tehničku i kadrovsku potkovanost ovih subjekata.“³

6. Plan aktivnosti

Plan aktivnosti obuhvata narativno i grafičko prikazivanje aktivnosti koje dovode do ispunjenja ciljeva. Operativna grupa se usaglasila oko izbora aktivnosti.

6.1. Prethodno sprovedene aktivnosti

Paralelno sa procesom izrade Strategije javnog zagovaranja, članica Operativne grupe za bioenergiju – RRA Zlatibor realizovala je sledeće aktivnosti:

- Analizu zainteresovanih strana
- Identifikaciju postojećih mera podrške sektoru bioenergije na nacionalnom nivou i lokalnom nivou
- Analizu postojećih mera podrške sa identifikacijom nedostataka – izrada dokumenta

Strategija javnog zagovaranja se bazira na njihovim nalazima koji se nalaze u dokumentu „Analiza sektora bioenergije u Srbiji“⁴.

³„Analiza sektora bioenergije u Srbiji“, DKTI program „Razvoj održivog tržišta bioenergije u Srbiji“, april 2020.

⁴„Analiza sektora bioenergije u Srbiji“, DKTI program „Razvoj održivog tržišta bioenergije u Srbiji“, april 2020.

6.2. Specifični cilj 1 - Jačanje pregovaračkog kapaciteta Operativne grupe

Za postizanje ovog cilja neophodno je preduzeti aktivnosti na vrlo delikatan način, kako bi se što veći broj organizacija i institucija okupilo oko inicijative za povećanja udela obnovljivih izvora energije u proizvodnji toplotne energije u Srbiji. Povećanjem broja organizacija i institucija i sklapanjem partnerstva sa njima čitava inicijativa dobija na snazi i verodostojnosti.

Za postizanje ovog cilja planirane su sledeće aktivnosti:

Pokazatelj	Početna vrednost	Ciljana vrednost		
		2020	2021	2022
Povećanje broja partnerskih organizacija za 10% godišnje u naredne 3 godine kroz sklapanje saveza	8	9	10	11
Aktivnost	Period realizacije	Kordinacija		
1.1. Identifikacija i analiza potencijalnih saveznika i protivnika	04.2020. 06.2020.	RRA Zlatibor, Serbio		
1.2. Definisane plan aktivnosti za ublažavanje efekata delovanja protivnika	05.2020. 06.2020.	RRA Zlatibor		
1.3. Uspostavljanje kontakata i opšte informisanje potencijalnih saveznika (mejl, telefon)	05.2020. 06.2020.	RRA Zlatibor		
1.4. Organizacija pojedinačnih sastanaka sa potencijalnim saveznicima koji su iskazali interes za uključanje u rad Operativne grupe – uključujući i nadležna ministarstva	05.2020. 06.2020.	RRA Zlatibor		
1.5. Formiranje konačne liste članova Operativne grupe	06.2020.	RRA Zlatibor		
1.6. Sastanak Operativne grupe, svih članova (starih i novih) - Predstavljanje novih članova Operativne grupe	06.2020.	Ambero		
1.7. Kontinuirane aktivnosti na povećanju broja partnera kroz redovno informisanje o rezultatima i akcijama Operativne grupe	07.2020. 12.2021.	Operativna grupa		

6.3. Specifični cilj 2 - Sistemski pristup razvoju Operativne grupe

Suština sistemskog pristupa u razvoju bilo koje organizacije je u neprekidnom sagledavanju postojećih problema i njegovih komponenti u odnosu na njihovu povezanost i celovitost. Sistemski pristup nam omogućava da vodimo računa kako o samoj strukturi, u ovom slučaju članovima Operativne grupe, tako i o njihovim kapacitetima i međusobnim odnosima. Za ovako kompleksan pristup razvoju Operativne grupe neophodno je dobro planirati svaki naredni korak.

Pokazatelj	Početna vrednost	Ciljana vrednost		
		2020	2021	2022
Definisane plan aktivnosti razvoja kapaciteta Operativne grupe za naredne 3 godine	0	0	1	0
Aktivnost	Period realizacije	Odgovornost		

2.1. Procena i analiza kapaciteta i sposobnosti članova Operativne grupe – Predlog rešenja	04.2020. 05.2020.	Serbio
2.2. Izrada analize modela funkcionisanja organizacije – Predlog rešenja	06.2020.	Serbio
2.3. Sastanak Operativne grupe, svih članova (starih i novih) - Predstavljanje urađene analize, predloga rešenja i modela funkcionisanja	06.2020.	Ambero
2.4. Izrada plana unapređenja kapaciteta članova Operativne grupe	07.2020. 08.2020.	Serbio
2.5. Izrada predloga aktivnosti Operativne grupe za naredne tri godine	07.2020. 08.2020	Serbio
2.6. Sastanak Operativne grupe, svih članova (starih i novih) - Predstavljanje plana unapređenja kapaciteta i predloga budućih aktivnosti	09.2020	Ambero
2.7. Izrada finalnih verzija: plana unapređenja kapaciteta i plana budućih aktivnosti	10.2020. 12.2020.	Serbio
2.8. Realizacija plana unapređenja kapaciteta	01.2021. 10.2021.	Operativna grupa

6.4. Specifični cilj 3 - Unapređenje podsticajnog okvira za korišćenje biomase na lokalnom nivou

Argumentovano predstavljanje problema sa detaljnim analizama, kredibilnim podacima i adekvatno osmišljenim i obrazloženim rešenjima čitavoj inicijativi daje dodatnu vrednost i omogućava joj da bude ravnopravan sagovornik sa donosiocima odluka. Postizanje cilja – Unapređenje podsticajnog okvira za korišćenje biomase na lokalnom nivou kroz proces javnog zagovaranja temelji se na analizama koje su urađene u okviru dokumenta „Analiza sektora bioenergije u Srbiji“⁵.

Pokazatelj	Početna vrednost	Ciljana vrednost		
		2020	2021	2022
Urađen predlog novih i/ili unapređenih mera – Policy brief	0	0	1	0
Aktivnost	Period realizacije	Koordinacija		
3.1. Identifikacija primera dobre prakse na lokalnu – izrada dokumenta	05.2020. 06.2020.	SKGO, RRA Zlatibor		
3.2. Serija konsultativnih sastanaka sa predstavnicima lokalnih samouprava koje imaju razvijene mere podrške sektoru bioenergije	06.2020. 07.2020.	SKGO, RRA Zlatibor		
3.3. Sastanak Operativne grupe, svih članova (starih i novih) – Predstavljanje urađene analize mera podrške i primera dobre prakse	06.2020.	Ambero		
3.4. Predstavljanje urađene analize predstavnicima nadležnih ministarstava	06.2020.	SKGO, RRA Zlatibor		
3.5. Izrada predloga za unapređenje postojećih mera podrške sektoru bioenergije na lokalnom i/ili nacionalnom nivou	07.2020. 09.2020	SKGO, RRA Zlatibor		

⁵„Analiza sektora bioenergije u Srbiji“, DKTI program „Razvoj održivog tržišta bioenergije u Srbiji“, april 2020.

3.6. Serija konsultativnih sastanaka sa „vlasnicima“ mera podrške sektoru bioenergije na čijem se unapređenju radi	07.2020. 09.2020.	SKGO, RRA Zlatibor
3.7. Sastanak Operativne grupe, svih članova (starih i novih) – Predstavljanje predloga za unapređenje postojećih mera podrške sektoru bioenergije na lokalnom i/ili nacionalnom nivou	09.2020.	Ambero
3.8. Izrade finalnog predloga unapređenih mera podrške sektoru bioenergije na lokalnom i/ili nacionalnom nivou	10.2020. 11.2020.	SKGO, RRA Zlatibor
3.9. Kontinuirana komunikacija sa donosiocima odluka na primeni urađenog predloga mera podrške	01.2021. 10.2021.	Operativna grupa

6.5. Specifični cilj 4 – Podizanje svesti o značaju bioenergije

Generalno posmatrano informisanost građana i privrednika o upotrebi obnovljivih izvora energije je relativno niska. Zato je neophodno uložiti dodatni napor kako bi se ova tema približila građanima i privrednicima i kako bi shvatili sve prednosti koje upotreba bioenergije donosi.

Pokazatelj	Početna vrednost	Ciljana vrednost		
		2020	2021	2022
Organizovane najmanje 2 događaja godišnje u naredne 3 godine (javne tribine, konferencije, sastanci sa građanima...)	0	2	2	2
Aktivnost	Period realizacije	Koordinacija		
4.1. Promocija primera dobre prakse na lokalnom nivou – „1 na 1“	06.2020. 11.2020.			
4.2. Organizacija javnih tribina i predstavljanje predloga unapređenih i novih mera podrške sektoru bioenergije potencijalnim korisnicima i stručnoj javnosti	10.2020.			
4.3. Unošenje izmena u predlog za unapređenje postojećih mera podrške sektoru bioenergije na osnovu komentara sa javnih tribina i izrada Finalnog dokumenta	11.2020.			
4.4. Medijska kampanja – društvene mreže, lokalni i nacionalni mediji.	06.2020.10.2021.			
4.5. Organizacija konferencije – svake druge ili treće godine	11. 2020.			
4.6. Savetodavni razgovori sa građanima i privrednicima	10.2020.10.2021.			

6.6. Gantogram

Aktivnost	2020. Kvartali				2021. Kvartali			
	1	2	3	4	1	2	3	4
Specifični cilj 1 - Jačanje pregovaračkog kapaciteta Operativne grupe								
1.1. Identifikacija i analiza potencijalnih saveznika i protivnika								
1.2. Definisavanje plana aktivnosti za ublažavanje efekata delovanja protivnika								
1.3. Uspostavljanje kontakata i opšte informisanje potencijalnih saveznika (mejl, telefon)								
1.4. Organizacija pojedinačnih sastanaka sa								

Aktivnost	2020. Kvartali				2021. Kvartali			
	1	2	3	4	1	2	3	4
potencijalnim saveznicima koji su iskazali interes za uključenje u rad Operativne grupe – uključujući i nadležna ministarstva								
1.5. Formiranje konačne liste članova Operativne grupe								
1.6. Sastanak Operativne grupe, svih članova (starih i novih) - Predstavljanje novih članova Operativne grupe								
1.7. Kontinuirane aktivnosti na povećanju broja partnera kroz redovno informisanje o rezultatima i akcijama Operativne grupe								
Specifični cilj 2 - Sistemski pristup razvoju Operativne grupe								
2.1. Procena i analiza kapaciteta i sposobnosti članova Operativne grupe – Predlog rešenja								
2.2. Izrada analize modela funkcionisanja organizacije – Predlog rešenja								
2.3. Sastanak Operativne grupe, svih članova (starih i novih) - Predstavljanje urađene analize, predloga rešenja i modela funkcionisanja								
2.4. Izrada plana unapređenja kapaciteta članova Operativne grupe								
2.5. Izrada predloga aktivnosti Operativne grupe za naredne tri godine								
2.6. Sastanak Operativne grupe, svih članova (starih i novih) - Predstavljanje plana unapređenja kapaciteta i predloga budućih aktivnosti								
2.7. Izrada finalnih verzija: plana unapređenja kapaciteta i plana budućih aktivnosti								
2.8. Realizacija plana unapređenja kapaciteta								
Specifični cilj 3 - Unapređenje podsticajnog okvira za korišćenje biomase na lokalnom nivou								
3.1. Identifikacija primera dobre prakse na lokalnu – izrada dokumenta								
3.2. Serija konsultativnih sastanaka sa predstavnicima lokalnih samouprava koji imaju razvijene mere podrške sektoru bioenergije								
3.3. Sastanak Operativne grupe, svih članova (starih i novih) – Predstavljanje urađene analize mera podrške i primera dobre prakse								
3.4. Predstavljanje urađene analize predstavnicima nadležnih ministarstava								
3.5. Izrada predloga za unapređenje postojećih mera podrške sektoru bioenergije na lokalnom i/ili nacionalnom nivou								
3.6. Serija konsultativnih sastanaka sa								

Aktivnost	2020. Kvartali				2021. Kvartali			
	1	2	3	4	1	2	3	4
„vlasnicima“ mera podrške sektoru bioenergije na čijem se unapređenju radi								
3.7. Sastanak Operativne grupe, svih članova (starih i novih) – Predstavljanje predloga za unapređenje postojećih mera podrške sektoru bioenergije na lokalnom i/ili nacionalnom nivou								
3.8. Izrade finalnog predloga unapređenih mera podrške sektoru bioenergije na lokalnom i/ili nacionalnom nivou								
3.9. Kontinuirana komunikacija sa donosiocima odluka na primeni urađenog predloga mera podrške								
Specifični cilj 4 – Podizanje svesti o značaju bioenergije								
4.1. Promocija primera dobre prakse na lokalnom nivou – „1 na 1“								
4.2. Organizacija javnih tribina i predstavljanje predloga unapređenih i novih mera podrške sektoru bioenergije potencijalnim korisnicima i stručnoj javnosti								
4.3. Unošenje izmena u predlog za unapređenje postojećih mera podrške sektoru bioenergije na osnovu komentara sa javnih tribina i izrada Finalnog dokumenta								
4.4. Medijska kampanja – društvene mreže, lokalni i nacionalni mediji.								
4.5. Organizacija konferencije – svake druge ili treće godine								
4.6. Savetodavni razgovori sa građanima i privrednicima								

7. Plan komunikacije

Plan komunikacije će pratiti Strategiju javnog zagovaranja i omogućiti Operativnoj grupi lakše sprovođenje planiranih aktivnosti. Ciljevi plana komunikacije su usmereni ka pokretanju na akciju svih ključnih aktera na lokalnom, regionalnom i nacionalnom nivou i pridobijanje podrške celokupne zajednice za implementaciju pokrenute inicijative. Opšti ciljevi Plana komunikacije su:

1. Kreiranje pozitivnog stava donosioca odluka o unapređenje podsticajnog okvira za korišćenje biomase na lokalnom nivou,
2. Informisanje najšire javnosti o značaju bioenergije,
3. Amortizacija negativnih tema proizvedenih od strane protivnika inicijative.

Kako bismo postigli gore navedene ciljeve plana komunikacije neophodno je da:

- Sve aktivnosti budu dobro koordinirane sa partnerima iz Operativne grupe,
- Sve aktivnosti moraju biti pravovremeno organizovane
- Informacije koje se koriste moraju biti tačne i jasne
- Poruke moraju biti od interesa ciljnim javnostima.

Kako bi se postigli zadati komunikacijski ciljevi, svi akteri su grupisani u dve ciljne grupe: interne i eksterne javnosti.

Internu javnost čine sve partnerske organizacije u okviru Operativne grupe. Interna javnost, je izuzetno važna javnost, jer ona sama, u dobro postavljenom sistemu, deluje na ostale javnosti. Ako to nije tako, onda interna javnost „*emituje*“ u svoju okolinu suprotne ili neistinite poruke, čime poništava ili dovodi u pitanje planirane rezultate komunikacije. Zato smatramo da je važno uvođenje internih komunikacijskih načela:

- tačnost i pravovremenost,
- maksimalno pružanje informacija uz minimalno odlaganje, čime se sprečavaju negativni efekti nedostatka informacija a povećava učinak pruženih informacija,
- transparentnost i otvorenost – partneri aktivno sarađuju sa zainteresovanim javnostima, informacije o sprovedenim aktivnostima su dostupne, razumljive i nedvosmislene
- konzistentnost, komplementarnost i koordinacija – informacije koje dolaze od različitih partnera moraju biti koordinirane i sa istom porukom
- pouzdanost i operativna sigurnost – informacije koje se pružaju ne smeju da ugroze sigurnost trenutnih i budućih aktivnosti projektnih partnera
- dijalog – kao prioritetni oblik komunikacije
- međusobno poštovanje.

Eksternu javnost čine sve institucije van Operativne grupe, ali i šira javnost koja uključuje građane/potrošače, poslovni (privatni) sektor, nevladine organizacije i druga udruženja, medije, donatorske programe, itd. Sa svakim akterom moramo uspostaviti korektan odnos, koji ćemo graditi vodeći računa o specifičnostima svakog od njih. Mogući alati za komunikaciju su:

- Mailing liste – cirkularna obaveštenja
- Sastanci – pojedinačni, grupni.....
- Konferencije za novinare
- Intervjui
- Saopštenja
- Novinarski članci
- Okrugli stolovi/javne tribine
- Brifinzi za novinare i urednike

Aktivnost	Alati
➤ Uspostavljanje kontakata i opšte informisanje potencijalnih saveznika (mejl, telefon)	➤ Cirkularna obaveštenja
➤ Organizacija pojedinačnih sastanaka sa potencijalnim saveznicima koji su iskazali interes za uključenje u rad Operativne grupe	➤ Sastanci
➤ Kontinuirane aktivnosti na povećanju broja partnera kroz redovno informisanje o rezultatima i akcijama Operativne grupe	➤ Cirkularna obaveštenja
➤ Predstavljanje urađene analize predstavnicima nadležnih ministarstava	➤ Sastanak ➤ Saopštenje za medije ➤ Novinski članci
➤ Serija konsultativnih sastanaka sa predstavnicima lokalnih samouprava koji imaju razvijene mere podrške sektoru bioenergije	➤ Sastanci ➤ Saopštenje za medije ➤ Intervjui za lokalne medije ➤ Novinski članci
➤ Promocija primera dobre prakse na lokalnom nivou – „1 na 1“	➤ Sastanci ➤ Saopštenje za medije ➤ Intervjui za lokalne medije ➤ Novinski članci
➤ Organizacija javnih tribina i predstavljanje predloga unapređenih i novih mera podrške sektoru bioenergije potencijalnim korisnicima i stručnoj javnosti	➤ Javne tribine ➤ Saopštenje za medije ➤ Intervjui za medije ➤ Novinski članci
➤ Organizacija konferencije – svake druge ili treće godine	➤ Brifinzi za novinare i urednike ➤ Javne tribine/okrugli stolovi ➤ Konferencije za novinare ➤ Saopštenje za medije ➤ Intervjui za medije ➤ Novinski članci
➤ Savetodavni razgovori sa građanima i privrednicima	➤ Sastanci ➤ Saopštenje za medije ➤ Intervjui za lokalne medije ➤ Novinski članci

8. Praćenje, procena i učenje

Ako želimo znati da li smo uspeli u svojim namerama javnog zagovaranja moramo konstantno i kontinuirano sprovesti praćenje realizacije svih aktivnosti, procenu ostvarenja ciljeva i unapređenje budućeg delovanja.

Operativna grupa će se u narednom periodu baviti:

- praćenjem i procenom implementacije strategije javnog zagovaranja,
- praćenjem i procenom uspešnosti predviđenih aktivnosti,

- praćenjem i procenom uključivanja različitih grupa podrške i njihovih kapaciteta za sprovođenje dogovorenih aktivnosti,
- procenom strategije javnog zagovaranja sa aspekta stepena funkcionisanja mreža i koalicija,
- procenom strategije javnog zagovaranja sa aspekta doprinosa rešavanju definisanog problema i uticaja na širu zajednicu,
- praćenje promena u okruženju posebno u odnosu na ciljanu publiku.

Operativna grupa će u narednom periodu pratiti realizaciju svih planiranih aktivnosti i vršiti izmene u Planu aktivnosti u skladu sa trenutnom situacijom. Izveštaj o praćenju će se pripremati polugodišnje. Za tu svrhu koristiće se sledeći obrazac:

Planirana aktivnost	Stepen realizacije	Postignut efekat	Problemi u realizaciji

Procena ostvarenja planiranih ciljeva sa analizom efekata rada Operativne grupe će se raditi u poslednjem kvartalu 2021. godine.